

QAZAQ UNIVERSITETI

Апталық
1948 жылдың
20 сәуірінен
шыға бастады

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ АПТАЛЫҚ ГАЗЕТ

WWW.FARABI.UNIVERSITY

№29 (1986) 10 ТАМЫЗ 2025 ЖЫЛ

Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ, Әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық университеті Басқарма Төрағасы – Ректор

ҚазҰУ-да Абайтану ілімі алғаш рет жүйеленді

Абай Құнанбайұлы – ақындық өнердің әлемдік кеңістігіндегі ұлы шығармашылық тұлғалардың бірі. Ұлы тұлғаның шығармашылығы қазақ әдеби тілінің, ұлттық және адамзаттың бәріне ортақ рухани құндылықтардың дамуына зор ықпал етті, әлем әдебиетін жаңа идеялармен, өзіне ғана тән айрықша поэтикалық ойлау өрнектерімен байытты. Ақын шығармалары әлемнің көптеген тілдеріне аударылып, адамзаттың бәріне қолжетімді игілікке айналды. Дана ақынның шығармашылығында көрініс тапқан достық пен дұшпандық, адамдық пен надандық, махаббат пен ғадауат, адам болам деген жастар асық болатын асыл қасиеттер мен қашық болатын жаман істер туралы теңдесі жоқ терең ойлар мен толғаныстар, қағидалар мен тұжырымдар жер шарын мекендеген бүкіл оқырмандарының көкірек көзін ашып, көңілдерін баурауда.

Жалғасы 2-бетте

Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрілігі 2025-2026 оқу жылына арналған мемлекеттік білім беру гранттарының иегерлері тізімін ресми түрде жариялады.

Талапкерлер таңдауы

Конкурс қорытындысы бойынша 4535 талапкер Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде білім алу үшін мемлекеттік грант иегері атанды. Бұл – еліміздегі жетекші жоғары оқу орнына деген зор сенім мен сұраныстың көрінісі.

Биыл конкурсқа қатысу үшін 113 мыңға жуық өтініш қабылданған.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті мемлекеттік грант иегерлерін шын жүректен құттықтай-

ды! Табысты студенттік өмір және жарқын жетістіктер тілейді!

Қытай – Орталық Азия баспа орталығы құрылады

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ мен Сиань Цзяотун университетінің баспасы бірлескен Қытай-Орталық Азия баспа орталығын құру туралы келісімге келді.

Аталған келісімге Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ Басқарма Төрағасы-Ректоры Жансейіт Түймебаев және Сиань университетінің баспа директоры Цзяотун Ди Чжунның кездесуі барысында қол қойылды.

Іс-шараға ҚазҰУ ректоры Жансейіт Түймебаев, Сиань Цзяотун университеті баспасының директоры Ли Чжун, Сиань университеті баспасының бас редакторы Цзяотун Чэнь Ли, дизайнер Бай Пэн және редактор Айнұр Сартова қатысты. Бұл іс-шара мәдениет, білім беру және

баспа саласындағы қос білім ордасының интеллектуалды және ресурстық мүмкіндіктерін біріктірудегі маңызды қадам болмақ.

Келісімге сәйкес, ынтымақтастықтың негізгі мақсаты «Қытай – Орталық Азия» бірінші саммиті шеңберінде қол жеткізілген уағдаластықтарды бірлесіп іске асыру. Қытай-Орталық Азия баспа орталығы бірнеше бағыттар бойынша жұмыс істейтін болады.

Айнұр АҚЫНБАЕВА

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде Азия технологиялық университеті делегациясымен кездесуі өтті.

Университетаралық ғылыми топтар құруды ұсынды

Кездесуде ректор Жансейіт Түймебаев ҚазҰУ-дың Өзбекстанның Ташкент мемлекеттік Низами атындағы университеті, Мирзо Ұлықбек атындағы Ұлттық университеті, Дүниежүзілік экономика және дипломатия университеті, Самарқан мемлекеттік медицина университеті, Ферғана политехникалық институты және басқа да 23 жоғары оқу орнымен тығыз әріптестік байланыста екенін атап өтті.

Университет басшысы ҚазҰУ қызметіне деген қызығушылығы үшін делегаттарға алғысын білдіре отырып, инженерия, ақпараттық технологиялар, жасанды интеллект және менеджмент бағыттары бойынша оқытушы-

лар мен студенттер алмасу мәселесіне баса назар аудару қажеттігін айтты. Сондай-ақ ҚазҰУ мен Азия технологиялық университеті студенттерінің қатысуымен хакатон немесе инновациялық жобалар байқауын ұйымдасты-

руды, цифрландыру мен тұрақты даму тақырыптары бойынша бірлескен ғылыми жарияланымдар әзірлеу үшін университетаралық ғылыми топтар құруды ұсынды.

Еңлік АҚЖІГІТ

4-бет
Алтыннан
ардақты
рухани
құндылық

5-бет
«Жаңа
Өзбекстан»
университеті
делегациясы
келді

5-бет
Абайтануға
бағытталған
алқалы
жиын

Соңы. Басы 1-бетте

Абай – осыдан 180 жыл бұрын қараңғы қазақ көгіне күн болып шыққан таңғажайып тамаша тұлға, данышпан жан: ақын, ойшыл, философ. Ол – табиғаттың қазақ халқының бағына берген ер данасы. Оның шығармашылық өмірі, артында қалдырған өлмейтұғын сөзі жаңа ғылым саласының тууына негіз болды.

Абайтану – қоғамдық-гуманитарлық ғылымдар кеңістігінде мазмұны бай, өзекті мәселелері ғасырлар бойы зерттегенде ортаймай, жаңа қырлары ашылып, байыған үстіне байып, күрделеніп келе жатқан ғылым саласы. Ол ғылым пәні, оқу пәні ретінде Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде туып, сонда қалыптасты. Мұхтар Омарханұлы Әуезов осы университетте ұстаздық ете жүріп, Абайдың өмірі мен шығармашылығы туралы ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізді, зерттеу нәтижелері негізінде студенттерге «Абайтану» арнаулы оқу пәнін оқыды, «Абай жолы» роман-эпопеясын жазды. Абайтануды ғылым пәні әрі оқу пәні ретінде негіздеп, дүниеге әкелді, жетілдіріп қалыптастырды. Содан бермен қарайғы уақытта абайтану ғылым пәні, оқу пәні ретінде қилы кезеңдердің қиыншылықтарынан өтті, өшпеді, өнді, өсті, кемелденді, бүгінде өз алдына ғылым саласына айналды.

Абайтану, Абайдың шығармашылық мұрасы дегенде, көпшіліктің ойында ақын шығармаларының мазмұны мен мағынасы, жанрлық құрамы мен сыртқы қалыбы тұрады. Дұрыс. Ақын шығармаларының мазмұны мен мағынасын, жанрлық құрамын, ішкі иірімдері мен сыртқы қалыбын білмейінше, Абайды тануға жол жоқ. Ендігі тұста елдің өсер өркені Абай шығармаларының мазмұны мен мағынасын, көркемдік әлемін ғана біліп қоймай, Абайдың ілімін білуі қажет. Өйткені Абайдың ақыл-ой байлығынан туған қасиетті рухани құндылықтар оның ілімінде сақталған. Абай ілімінің жүйесін, іргелі ұстанымдарын, құрамдас бөлімдерін, бастау кездерін, басты категорияларын білу, түсіну және өмірде қолдану – қоғамдық санамыздың жаңаруының, зияткерлік әлеуетіміздің артуының басты тетігі. Абайдың ілімін білудің, түсінудің, өмірде қолданудың әлеуметтік маңызы өлшеусіз зор.

Ақынның шығармашылық даралығы мен даналығының мәні халықтығында. Халық өмірінің шындығын шырайын ашып суреттеуде Абай көркемдік-эстетикалық ойлау кеңістігінің бұрын-соңды ешбір ақын шығып көрмеген шырқау биігінде самғады. Сол биікте халықтың өткен шағының тарихы мен тағылымын пайымдады, өз тұсындағы мұңы мен мұқтажын толғады, алдағы арманы мен үмітін жырлады, дәстүрлі мәдениетінің нұрын таратты, дәстүрлі дүниетанымының шырағын жақты.

Халық өмірі, жеке адам тағдыры, адамзаттың бәрінің тағдыр-талайы – ақын шығармашылығының асыл өзегі, алтын арқауы. Халық тағдырын, ел болашағын ойлаудан туып, өзінің халқына деген ұлы махаббатынан, қайғысы мен ызасынан шыққан сыры адамға, адамзаттың бәріне деген құрметінің сазына бөленіп, жан тебіренерлік шындығымен баурайды. Онда теңдесі жоқ терең таным байлығынан туған, ерекше дараланған екі бейне бар: бірі – халық бейнесі, екіншісі – ақынның өз бейнесі. Екі бейненің де мазмұны бай, мәні терең. Абай мұрасының халықтығы осы байлық пен осы тереңдікте ашылады. Бұл байлық ашылған сайын тасиды,

батынан, қайғысы мен ызасынан шыққан сыры адамға, адамзаттың бәріне деген құрметінің сазына бөленіп, жан тебіренерлік шындығымен баурайды. Онда теңдесі жоқ терең таным байлығынан туған, ерекше дараланған екі бейне бар: бірі – халық бейнесі, екіншісі – ақынның өз бейнесі. Екі бейненің де мазмұны бай, мәні терең. Абай мұрасының халықтығы осы байлық пен осы тереңдікте ашылады. Бұл байлық ашылған сайын тасиды,

Жансәйіт ТҮЙМЕБАЕВ,

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Басқарма Төрағасы – Ректор

ҚазҰУ-да Абайтану ілімі алғаш рет жүйеленді

бұл тереңдік бойлаған сайын тереңдейді. Мұндай қасиет біздің санамыздан тыс тұрған болмысқа ғана тән. Абайдың байтақ шығармашылық әлемі, ілімі өзінің баламасыз байлығымен, бойлау бермейтін тереңдігімен осы болмыстың өзіндей болып көрінеді. Оны зерттеуге болады, бірақ зерттеп біту мүмкін емес. Оның тереңіне бойлауға болады, бірақ тереңнің түбіне жету қиын.

Абай халқының игілігіне қанша зерттегенде сыры мен қыры толық ашылып бітпейтін қисапсыз мол көркемдік-эстетикалық қазына, теңіздей тебіреніп жатқан тереңіне қанша бойлағанмен, түбіне жетіп болмайтын ақыл-ой байлығын қалдырды. Мұндай көркемдік-эстетикалық қазына мен мұндай ақыл-ой байлығының қасиетін танып, қадірін білу туралы айту қиын емес, ал қандай да бір нақты ғылыми-шығармашылық нәтижеге қол жеткізетін тиянақты іс бітіру оңай емес. Өйткені мұндай іске ақыл-ой қызметінің бар салмағын қайыспай көтерген дара да дана шығармашылық тұлғалар дәстүрінде ұйымдасып, қалыптасқан ынтымақты ұжым керек.

Абайдың ақындығы мен даналық әлемінде қызыл тіл, сөз туралы эстетикалық ойларының тұтас жүйесі бар. Бұл бағыттағы ойлар мен поэтикалық ұстанымдар сөз өнері үшін де, тіл білімі үшін де өте бағалы.

Өлеңге әркімнің ақ бар таласы, Сонда да солардың бар таңдамасы. Іші алтын, сырты күміс сөз жақсысын Қазақтың келістірер қай баласы? –

дегенде, ақынның өлең сөздің поэтикалық табиғаты туралы өзінің көркемдік-эстетикалық биік көзқарасы барын аңғартады. Өлең сөздің ішкі байлығына, сыртқы ажарына қатысты талаптарын таныта отырып, әдеби шығарманың мазмұны мен пішінінің бірлігі жайында терең теориялық қағидасын негіздейді. Ақынның «сөз жақсысы» туралы ойлары өзінің

біртұтас жүйесімен поэтикалық тілдің теориясы саласында үлкен ғылыми пайымдауларға негіз болатын құнды қағидалар қатарымен маңызды.

Ақын: Тілге жеңіл, жүрекке жылы тиіп, Теп-тегіс жұмыр келсін айналасы, – деп, өлең сөздің қасиеті туралы қағидаларын нақты үлгіде ұсынатыны да бар. Ой анық, пікір айқын, негізді, дәйекті. Сөз өнерінің бірден бір құ-

сынаған қоғам, Абай сынаған адам, Абай сынаған заман – бәрі де бодандық бұғауында еді. Ақын қоғамның бодандық бұғауында қалыптасқан болмысын сынады, адамның бодандық бұғауында қалыптасқан мінезі мен істеген ісін сынады, заманның бодандық бұғауында пайда болған ахуалын сынады. Абайдың сыны мен сыншылдығының, сатирасының өзегіндегі осындай сырды дұрыс түсінуіміз керек.

тықпалы болды. Соқпақсыз, соқтықпалы, иген жақ секілді тегістігі жоқ имек жолда «етек-бастыны» көп көрді. Мыңмен жалғыз алысты. Қиянатшыл дүниеден жүрегіне қырық жамау түсті. Көрген бейнеті, тартқан азабы, мұң-зары мен қайғы-шерінің салмағы жүрегінен сөзіне түсті, ғибраты ғасырдан ғасырға асты.

Өлсем, орным қара жер сыз болмай ма? Өткір тіл бір ұялшақ қыз болмай ма?

ралы сөз екені белгілі. Автордың ақындық таным әлемінде өлең сөз – сөз патшасы. Ол – поэтикалық табиғаты таза, эстетикалық сипаты келісті мінсіз өнердің туындысы. Сөз мұндай сапалық қасиетке өзінен өзі жетпейді, оған мұндай қасиет дарытушы күш – мінсіз ақындық талант. Мінсіз ақындық талант иесінің өлең сөзге, өзінің ақындық өнеріне қоятын талабы өте жоғары.

Өлеңді сөз патшасы ретінде бағалау қазақ тілі мен қазақ әдебиетінің тарихы мен теориясында Абайдан басталады. Абайдың сөз өнерінің асыл үлгісіне, әдеби тілге қоятын талаптары мен қағидаларының жүйесін ғылымның қазіргі таңдағы талаптары биігінде арнайы зерттеу – гуманитарлық ғылымдар саласындағы ғалымдарымыздың алдында тұрған өзекті міндеттердің бірі.

Абайдың шығармашылығы айрықша сыншылдық қарынымен сараланады. Ақынның сыншылдығы, сыны туралы айтқанда, мына жайға назар аудару дұрыс деп білеміз: Абай

Абай: Болыс болдым, мінекей, Бар малымды шығындап, – деп, болыс болған адамның сынын айтса, оның өзі бодандық жағдайындағы елді құрсауында ұстап отырған империялық биліктің салдарымен сабақтасып жатыр. Абай болыс болған замандасына сын айта отырып, оған болыстық билікті беруші отаршы империяның бодан халықты билеп-төстеу жүйесін сынады. Бұл мәселе күні бүгінге дейін толық зерттелген емес, бірақ оны ғылыми негізде қазіргі заман ғылымының методологиялық жетістіктері деңгейінде қарастырып, лайықты бағасын берудің өзектілігі күн сайын арта түсуде.

Ақын адам, адамзат болмысы туралы халықтың дәстүрлі мәдениеті мен дүниетанымынан бастау алып, жүрегінің түбінде тұнған қастерлі қағидалары мен талаптарына сәйкес заманын өзгерту, халқының көкірек көзін ашу, мінезін түзеу туралы ұлы мақсат жолын таңдады. Мұндай ұлы мақсатқа жетудің жолы соқпақсыз, соқ-

Махаббат ғадауатпен майдандасқан Қайран менің жүрегім мұз болмай ма?.. – деп, болашаққа сырын ашып, мұңын шақты. «Мен өлмекке тағдыр жоқ...» – деп өзі айтқандай, жан-жүрегі мұз болмай, шығармашылық мұрасында тербеліп, тебіренген, махаббат ғадауатпен майдандасқан қалпында аттай тулап қала берді. Ақынның қалың елім, қазағым, қайран жұртым деп елжіреген жүрегінің үні, лүпілі мен дүрсілі өзі өсиетін аманат еткен ұрпаққа, елдің өсер өркеніне жетті. Елінің, елінің өсер өркенінің жүрегі Абайдың жүрегімен бір соға бастады.

Абайдың шығармашылық мұрасындағы ұлттық және адамзаттық құндылықтар өрісінде адамның адамшылығына, заманның әділеттілігіне байланысты тұжырымдалған қағидалардың өмірлік маңызы бар. Оларды ақылмен ойлап білудің қажеттігінде сөз жоқ. Бірақ мұндай өмірлік маңызы зор ойлар мен ұстанымдарды, қағидаларды ақылмен ойлап білу-

мен қатар ынталы жүрекпен сезіп қабылдау шарт. Сонда олар «бар тамырды қуалап», кісінің тұлабойына таралып, адамның ішкі қалыбына жетіп өнеді.

Ақын:
Әділеттік, арлылық,
махаббат пен –
Үш жолдасың қабірден
өрі өткенде, –
дейді. Ақынның ұсынып отырған насихаты бойынша, *әділеттік, арлылық, махаббат* үшеуін адам тірісінде жолдас етеді, тірісінде осы үшеуін жолдас етіп, олардан өмір бойы көз жазбаған, олардан адасып қалмаған немесе оларды адастырып тастап кетпеген адам қабірден өрі өткенде де осы үшеуінің достығын көреді. Адам баласының бойында осы қасиеттердің бірі болмаған жерде қалған екеуі де қалмайды.

Түрік халықтарының дәстүрлі дүниетанымында адам *әділеттік, арлылық, махаббат* үшеуінің жолдастығына ақыретте де мұқтаж болады. Адам баласы қабірден өрі өтіп, жаратушы алдында жауап бергенде, оның тіршілікте жасаған абзал істеріне осы үшеуі күәлік етіп, жолдастығын көрсетеді. Ақынның осы бір ауыз сөзінің түпкі мәнісінен түрік халықтарының дәстүрлі дүниетанымына тән көзқарастың нұры таралады. Ақын ойының тереңінде *әділеттік, арлылық, махаббат* үшеуінің адам үшін екі дүниеде бірдей жолдас болатын айрықша қасиетінің мәнісі ашылады. Абай адамзатқа *әділеттікті, арлылық пен махаббатты* жолдас етуді насихаттағанда, замандастарының, елдің өсер өркенінің ойы мен бойына осындай абзал қасиеттердің нәрін халықтың дәстүрлі дүниетанымына сүйеніп сіңірді көздеген. Абай ардақтаған *әділеттік, арлылық, махаббат* адамдар үшін, адамзаттың бәрі үшін бүгінгі күні де маңызды, игілікті.

Абай (Ибраһим) Құнанбайұлы – қазақ халқының ұлы ақыны. Ақынның ұлылығының негізі – халқына деген ұлы махаббатында. Данышпан ақын өз ұлтын шексіз сүю арқылы күллі адамзаттың бәріне деген асыл махаббатын аялап, ардақтап өтті.

Махаббатпен жаратқан адамзатты,
Сен де сүй ол Алланы
жанның тәтті.
Адамзаттың бәрін сүй
бауырым деп,
Және Хақ жолы осы деп
әділетті, –
деген төрт жолда аяулы ақынның абзал мұраты, өмірлік кредосы, қазақ халқының ғана емес, адамзаттың бәрінің данасы, асқан ойшылы, гуманист-философы екені көрініп тұр. Қазақтың ұлы ойшылының тағылымы мол ілімі мен білімі, арысын айтқанда, пайғамбардан, берісі түгел түркі жұртының пірі саналатын Қожа Ахмет Йасауи бабамыздан бастау алады. Оның даналығы, терең ойшылдығы түрік ақыны Юнус Эмремен, өзірбайжан ақыны Несимимен үндеседі.

Адамзаттың бәрін сүй бауырым деп! Әлем халықтарының ынтымағы мен бірлігін көздейтін кез келген халықаралық ұйымның, әлем бедерінде бейбітшілікті насихаттаумен айналысатын дүние жүзіне ортақ қоғамдық мекемелердің айны-

мас ұраны осы емес пе?! Мұндай асыл ойдың негізі адамзатқа күн көзіндей нұр беретін ілім жүйесінде ғана болады. Абай – көкірегінен күн көзіндей нұр таратқан ілімі бар тұлға. Абайдың даналығын өзіміз біліп, әлемге таныту барысында ақынның осы бағыттағы ой-пікірлерін темірқазық етіп ұстансақ, жаңылмаймыз.

Фараби университетінде «Абайдың кісілік кодексі» жасалып, оған Абайдың осы даналық сөзі он тоғыз баптың бірі болып енді. «Абайдың кісілік кодексіндегі» он тоғыз баптың әрқайсысында күн көзіндей жарық бар. Ол жарық кісінің сыртына түспейді, жаратушы қарайтын ішкі қалыбына түседі, адамның ақыл-ойын, жүрек қазынасын, адамдық негізін нұрландырады.

«Абайдың кісілік кодексі» – Фараби университетінің зияткерлік асыл құндылықтарының бірі. Кодексте ел үшін, елдің өсер өркені үшін өмірлік маңызы зор ақыл-ой кені ашылған. Ол студенттердің жатақханадан оқу ғимараттарына келетін, оқу ғимараттарынан жатақханаға баратын гүл ашқан жолы бойында екі баннерге орналастырылған.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде Абайдың шығармашылық мұрасын зерттеу, насихаттау, білім алушылардың игілігіне пайдалану бағытында көптеген игі істер атқарылды және атқарылууда. ҚазҰУ жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институты ойшыл ақынның еңбектерін және абайтану бойынша зерттеулерді білім алушылар мен оқытушы-профессорлардың, ғылыми қауымның, көпшіліктің игілігіне ұсыну мақсатында нақты және игілікті жұмыстар жүргізіп келеді. Атқарылған жұмыс нәтижелерінің дені Абай институтының сайтында жарияланып, Абайдың өмірі мен шығармашылық мұрасы, ілімі туралы қазақ, орыс, ағылшын тілдеріндегі ақпараттардың мол қоры жасалды. Абай институты абайтану тарихында алғаш рет «Абайтану. Таңдамалы еңбектер» көп томдық басылымының 50 томын дайындап, «Қазақ университеті» баспасынан жарыққа шығарды.

Абай Құнанбайұлының 180 жылдық мерейтойы қарсаңында ұлттық университет әлеумет үшін өте маңызды ғылыми нәтижелерге қол жеткізді. Мұның бір көрсеткіші – менің бас редакторлығыммен «Абайтану

антологиясы» атты 10 томдық іргелі ғылыми басылымның жарық көруі. Антологияның алғашқы томы Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың Абай туралы мақаласымен ашылған. Аталмыш антология бұған дейін Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институтында дайындалып, «Қазақ университеті» баспасынан жарық көрген «Абайтану. Таңдамалы еңбектер» көп томдық сериялық басылымның бастапқы елу томы негізінде жинақталды.

«Абай институтының еңбектері» және «Абай институтының е-басылымдары» атты көп томдық екі сериялық басылым жарық көріп, білім алушыларға ұсынылды. Қазіргі шақта аталған сериялық басылымдардың отыздан астам кітаптары жарық көрді. Сонымен қатар Абай институтының «Ғылым таппай мақтанба» тақырыбында тұрақты жұмыс жасайтын бейнехабарлар сериясының танымдық, тәрбиелік мәнінің зор екенін атап өткен орынды.

Абайдың шығармашылық мұрасы мен ілімін зерттеу, насихаттау саласында жасалған жұмыстардың нәтижелерін, мәдени-ақпараттық, оқу-әдістемелік және ғылыми құндылықтар қорын толық қамтитын «Абайтану антологиясы» атты е-ресурстар базасы жасалып, олуниверситеткітапханасының порталында орналастырылды. Университеттің аталған интеллектуалдық ресурстар базасы – әлеуметтік маңызы мен құндылығына әлемдік масштабта баға жетпейтін баянды рухани байлық.

«Абайтану антологиясы»

интеллектуалдық ресурстар базасы Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ Ғылыми кеңесінің қаулысымен өндіріске енгізілді. Ұлттық университеттің зияткерлік меншігіне айналған мұндай ұлттық сипаты қанық рухани байлық қазіргі шақта бір ғана университетте бар. Ол университет Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті екені бізді лайықты мақтаныш сезіміне бөлейді. «Абайтану антологиясы» зияткерлік ресурстар базасы бүгінде бүкіл еліміздің, дүниежүзі қазақтарының игілігіне айналды. Айтылған жетістіктерге қоса аталуға лайықты тағы бір жай бар. Ол – Абай институтында «Абайтану. Таңдамалы еңбектер» көптомдық сериялық басылымының кезекті елу томының е-басылым ретінде дайындалуы. Онда университеттің оқытушы-профессорларының, университет түлектерінің соны еңбектері жинақталған. Сондай-ақ Абай институтының «Адамзаттың Абайы» атты ұжымдық монографиясы, «Абай ғылыми-зерттеу институты» ғылыми-ақпараттық жинағы мен он бейнелекциясы да Абайдың 180 жылдық мерейтойы тұсында ақын мұрасын насихаттау өрісінің кеңеюіне қосылған елеулі үлес.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ұлы ақын Абай Құнанбайұлының өмірі мен шығармашылық мұрасын зерттеу және насихаттау, ел игілігіне айналдыру мақсатында жүргізіп келе жатқан жұмыстарының басты бір нәтижесі – пәнаралық «Абай ілімі» оқу пәні.

«Абай ілімі» оқу пәні Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде жоғары білім беру бағдарламаларының бірінші тобындағы таңдау пәні ретінде 2021-2022 оқу жылынан бастап оқытылып келеді, сараптаудан толық өтті. Пән ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым комитетінің гранттық ғылыми жобаларын орындау нәтижелері негізінде дайындалды. Оқу-әдістемелік тұрғыда толық қамтамасыз етілді. Пәннің мазмұнында Абай ілімінің басты ұстанымдары, құрамдас бөлімдері, бастау-көздері, құрылымдық модельдері толық қамтылған. Еліміздің жоғары білім беру жүйесінде «Абай ілімі» оқу пәнін міндетті пән деңгейінде оқытудың мемлекеттік маңызы бар. Абай ілімінсіз берілген білімнің жоғары сапалы болуына кепілдік беру қиын. Бұл оқу пәнінің мазмұны біздің университетімізде анықталып, тиісті

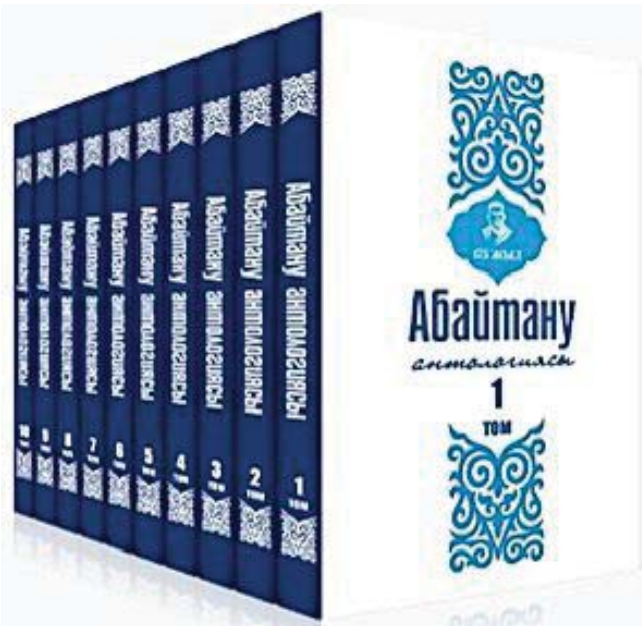
тәртіпте бекітілді, оқу үдерісіне енгізілді. Оқу пәнін университеттің жоғары білім беру бағдарламалары бойынша оқытудың әлеуметтік маңызына факультеттер мен кафедралар үлкен жауапкершілікпен қарап келеді. «Абай ілімі» оқу пәнін басқа жоғары оқу орындарының оқытуы, оқу үдерісіне енгізу үлкен дайындықты талап етеді. Бұл орайда Фараби университетінің басқа жоғары оқу орындарының оқытушылары үшін бұл оқу пәні бойынша оқу-әдістемелік біліктілікті жетілдіру, білім мазмұнын байыту бағытында ұсынатын қызметі өзекті.

«Абай ілімі» пәнін, данышпан тұлғаның аса құнды да құнарлы мұрасын жас ұрпаққа насихаттау, ұғындыру – бәріміздің ортақ парызымыз. Бұл пән гуманитарлық пәндер циклының бөлінбес құрамдасы ретінде Қазақстанның барлық жоғары оқу орнында оқытылатын болады деп күтілуде.

Университеттің 2025 жылы өткен мәдени-көпшілік іс-шаралары Абайдың 180 жылдығымен сабақтас, салалас өткізіліп келеді. Осы ретте жыл басында өткен Наурыз мейрамында университеттің мыңнан аса оқытушы-профессорлары мен білім алушы жастары Абайдың бірнеше әнін хормен орындап, ҚазҰУ қалашығын теңіздей тебіrentкенін, өздерінде, тыңдаушы жастарды да естен кетпес әдемі әсерге бөлегенін ерекше атап өткім келеді. Түлектер күні де сондай ашық ажарымен есте қалды. Ағымдағы жылдың 25-26 маусымында университет түлектерінің үлкен бір тобы Абай институтының базасында қазақ тілі мен әдебиетінің еңбек сіңірген ардагер оқытушыларының республикалық симпозиумын өткізді. Симпозиум «Адамзаттың Абайы» деген тақырыпта өтті. Симпозиум аясында қазақ тілі мен әдебиетінің еңбек сіңірген ардагер оқытушылары Абайдың «Қараңғы түнде тау қалғып» (Гетеден) өлеңін әнге қосып хормен айтты, университет кітапханасы «Адамзаттың Абайы» атты кітап көрмесін ұйымдастырып, көпшілік назарына ұсынды. Бұл бағыттағы жұмыстар жыл бойы жүргізіледі.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде Абайдың шығармашылық мұрасын, Абай ілімін зерттеу, насихаттау, қолдану нәтижелері негізінде жасалған зияткерлік ресурстар базасы – еліміздің қоғамдық-гуманитарлық ғылымдар жүйесіндегі, абайтану тарихындағы баламасы жоқ баянды байлық.

Абайдың 180 жылдығына орай Республикамызда өтіп жатқан мерейлі де мерекелі іс-шаралар еліміз үшін игілікті болсын!

Адам өмірінің мәні мен мағынасы, қоғамның әлеуметтік болмысы туралы талай ойшылдар ойланған, ой айтқан. Адам баласының өмірге келуінің, өмірінің және өмірден өтуінің, адамдығының мағынасы мен мәні туралы Абай ой айтып, анықтама, сипаттама беріп қана қойған жоқ, іргелі қағидалар жүйесін жасап, қауымының игілігі үшін кісілік кодексын түзді, ілімін ұсынды.

Күннің көзі жарығын дүниеге қалай түсіретін болса, Абай ілімі адамның көкірегін, жан дүниесін, ақыл-ойын сондай жарықпен жарқыратып ашады. Көкірегіне ілім қонған жанның жүрегінде күн көзіндей жарық болады. Адамға, адамзаттың бөріне деген махаббаттың нұры мен нәрі, жылуы мен қызуы осы жарықтан таралады.

Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың маңызы зор екенінде сөз жоқ. Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Абай және ХХІ ғасырдағы Қазақстан» трактатында: «Абайды тану – адамның өзін-өзі тануы. Адамның өзін-өзі тануы және үнемі дамып отыруы, ғылымға, білімге басымдық беруі – кемелдіктің көрінісі. Интеллектуалды ұлт дегеніміз де осы. Осыған орай, Абай сөзі ұрпақтың бағыт алатын темірқазығына айналуы қажет», – деген тұжырымы қоғам дамуының қазіргі кезеңі үшін ауадай қажетті рухани құндылықты дәл танып, терең пайымдаудан туған. Бұл тұжырымның өзегінде Қазақстанның ғылым мен білім жүйесінің алдына қойылған аса маңызды және зор міндет жатыр. Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің зияткерлік меншігі болып табылатын «Абай ілімі» әрі ғылыми зерттеу пәні, әрі оқу пәні қатарында өндіріске енгізілуінің маңызы мемлекет басшысы ғылым мен білім жүйесінің алдына қойған осы міндетті жүзеге асыруға бағытталуында. Мемлекет басшысының ұрпақтың бағыт алатын темірқазығы деп бағалаған Абай сөзі – Абайдың ілімі.

«Абай ілімін» ғылыми зерттеу және оқу пәні ретінде өндіріске енгізудің нәтижесі: а) абайтану саласында өндірілген инновациялық білімді білуге, түсінуге және қолдануға қол жеткізеді; ә) Абай ілімін білуге, түсінуге және қолдануға қажетті жағдайдың жасалуына негіз болады; б) Абай ілімін білуге, түсінуге және қолдануға қажетті жағдайдың жасалуы Қазақстан Республикасының рухани және зияткерлік әлеуетінің дамуы мен артуына жаңа серпін береді; в) Абай ілімін, оның өзегіндегі әлеуметтік қағидаларды білу, түсіну және әлеумет өмірінің барлық салалары мен деңгейлерінде қолдану қоғамдық сананы жаңа сапалық биікке көтереді.

Тарихта кісілік кемелдікке жеке тұлғалар жеткенмен, адамзат қоғамының жетуі іс жүзінде мүмкін болмаған. Заманынан озып, кемелдікке жеткен адам айналасы, әлеуметтік ортасы кемел деңгейге көтерілгенде ғана өзінің ке-

мелдігінен игілік таба алады. Сондықтан кемел кісі өзі жеткен кемелдік биігіне өзгелердің де жеткеніне құштар болады, қоғамын, әлеуметтік ортасын, заманын, замандастарын өзі жеткен, өзі тапқан жақсылыққа бастайды, соған жеткізуді мақсат тұтады. Бұл – барша әлеумет үшін игілікті, ізгі, сондықтан да биік мақсат. Оған жетудің жолы тар, тайғақ, соқтықпалы, соқпақсыз. Өйткені адамның адамзаттың бөріне бауыр тұтуы, сүйюі, өзі жеткен кемелдік биігіне өзгелердің де жеткеніне құштар болуы, қоғамын, әлеуметтік ортасын, заманын, за-

іс-әрекет те, мінез-құлық та жақсы емес. Құбылыстың осы шеткергі екі шегінің орта шамасы адамның адамшылық қасиетінің немесе іс-әрекетінің не болмаса мінез-құлқының жақсы, кемел деуге лайықты деңгейіне сай келеді. Осы ұштағанды Абай өз іліміндегі әр жақсы нәрсені өлшеу құралына негіз етіп алды.

Абайдың осы өлшеу құралына салғанда, әр нәрсе орта шамада жақсы болады да, орта шамадан кем не асық шамада жақсы мәнін жоғалтып, қарама-қарсы мәндегі құбылысқа айналады. Абай насихат

ратушыдан басқа ешкімге тәуелді емес, Жаратушыдан басқа ешнәрсеге мұқтаж да емес. Абайды дүниәуи тіршіліктің жарқылдаған алдамшылығынан сақтап, ақыл, қайрат, жүректі бірдей ұстау биігіне көтерген қуат көзі ақындық даналықта. Болмыстан, заманнан, адамнан көңілі қайту, соларға жаны ашып, солар үшін іші күйіп тұрып, солардың ортасында, соларды сүйіп тұрып, өзіне – оларды, оларға өзін жат санау ақынды болмыстың шындық құбылыстарын даналық таныммен жинақтауға, даналық пайыммен сара-

адамзаттың бөріне деген шексіз һәм шартсыз сүйіспеншілігі, ұлы махаббаты болуы шарт. Абай іліміндегі адам мінезін түзеу, адамды кемел деңгейге көтеру туралы өзекті ой бірге қатысты емес, көпке, адам мен заманға бірдей қатысты.

Ақын ілімінің негізінен мынадай қағидалар өріліп шығады: а) адамзат баласы сүйюге, суреттеуге, өзгертуге болатын нысан ғана емес, сонымен қатар ол әлеуметтік тұлға екені туралы; ә) әлеуметтік тұлғаның адамзат алдындағы адамшылық қарызы туралы; б) әлеуметтік тұлға мен көп арасындағы қатынастың сипаты мен мәні туралы. Бұл қағидалардың адамзат ақыл-ойының тарихында танымдық маңызы, әлеуметтік, философиялық мәні терең. Адам табиғаты, оның көпқырлы болмысы, әлеуметтік тұрғысы, әлеуметтік ортамен қатынасы туралы терең, тегеурінді әрі ерекше маңызды қағидалардан Абай ілімінің басты ұстанымдарының мәнісі аңғарылады. Мұндай қағидалар мен ұстанымдар жүйесін жасау деңгейіне Абайға дейінгі түркі халықтары данышпандарының ешқайсысы көтерілмегенді, бұлайша шырқап, шығандап ойлау әлем даналарының да мүмкіншілігінен жоғары, биік.

Абай өзінің ілімі аясындағы ойлары мен пікірлерін адамзаттың, адам баласының адамдық мәні, адамдық қасиеті туралы әлеуметтік-этикалық, философиялық көзқарасынан таратып жүйеледі және солардың бәрі дәлелді, тиянақты, кемел болмысымен ерекшеленді.

Адамзаттың, адам баласының адамдық мәні, кісілік қасиеті, қоғам сипаты туралы жүйелі ілім қазақ қоғамының тарихында бір-ақ адамда болды. Ол – Абай. Абай өз ілімі арқылы адамзат ақыл-ойының кеңістігінде даналық ұстанымдары мен қағидаларының біртұтас жүйесін қалыптастырды, ол ұлттық мазмұнының байлығымен адамзаттық рухани құндылыққа айналды.

Абай ілімі – заманымыздың басты рухани құндылығы. Оны білу, түсіну, қолдану әлеумет үшін ауадай қажет.

Халық: «Алтынның қолда барда қадірі жоқ», – деген даналық сөз айтқан. Абай ілімі алтын емес. Абай ілімі қолда тұрмайды. Абай ілімінің жарығы жүректе ғана жанады. Абай ілімі – алтыннан ардақты рухани құндылығымыз. Абай ілімін білмей мақтануға да, баптануға да болмайды.

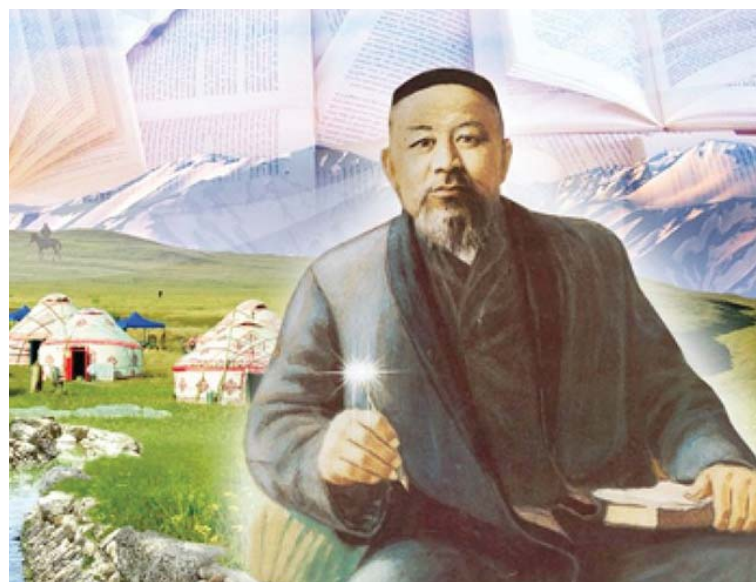
Жанғара ДӘДЕБАЕВ,
Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ
жанындағы Абай ғылыми-
зерттеу институтының
директоры, филология
ғылымдарының докторы,
профессор, Қазақстанның
Еңбек сіңірген қайраткері

Алтыннан ардақты рухани құндылық

мандастарын өзі жеткен, өзі тапқан жақсылыққа бастауы басқалардың тарапынан қолдау таппайды. Өзін сүйгенді сүйю, өзіне жақсылық тілегенге жақсылық тілеу, өзіне жақсылық жасағанға жақсылық жасау ілім таныған, білімі бар, Абай айтқандай, көкірегінде көзі бар, көңілі ашық жандардың ғана қолынан келеді. Ал ілім таныған, білім тапқан, көкірек көзі ашық жандардың қатары адамзат тарихының қай дәуірінде де сирек болды.

Абай өзінің ақындық-азаматтық тұрғысына сай көз алдындағы болмыс шындығын саралап, сол шындыққа өзінің көзқарасын білдірді, бағасын берді. Суреттелген шындық мезгілі мен мекені нақты әлеуметтің болмысын көрсетті. Сонымен қатар осы шындықта адамзат қоғамының қай кезеңі үшін де басты сипат болып қала беретін белгілер бар. Осыдан келіп ақын ойының жалқы және жалпы, нақты және көмес мағынасы мен мәні өріліп шығады. Соған орай ақын ойының мәні мен мағынасынан ұлттық және адамзаттық құндылықтардың сәулесі бірдей таралады.

Абай ілімінде әрбір жақсы нәрсенің өлшеуі туралы қағида бар. Кісінің әрбір нәрседе, әрбір әрекетте орта шаманы білуі және сол білгенін өзінің таным-таразысында, іс-әрекетінде ұдайы сақтауы – барша жарасым мен келісімнің кепілі. Абай әрбір жақсы іс пен оның қарама-қарсы шектеріндегі істер жүйесінде көрінетін адамшылық қасиеттердің өлшеуінің логикалық негізін тиянақтады, логикалық-мағыналық үлгі-моделін жасады. Абайдың әрбір жақсы нәрсені өлшеу құралы іс-әрекеттің үш түрлі хәліне сай үш деңгейді көрсетеді: а) басы (орта шамадан кем); ә) ортасы (орта шама); б) аяғы (ортадан асық шама). Іс-әрекеттің осы шамалары адамның адамшылық қасиеттерінің тиісті деңгейлерін көрсетеді. Мұндағы бірінші және үшінші деңгейлер іс-әрекеттің немесе қасиеттердің не болмаса мінез-құлықтың шеткергі екі шегінің мәнісін білдіреді. Бұл екі шекте

еткен бес жақсы істің әрқайсысын (талап, еңбек, терең ой, қанағат, рақым) осы өлшеу үлгісіне салып, таразылауға болады. Мысалы, ойлау, терең ойлау дұрыс, бірақ ойлаудың орта шамасын білу керек. Абайдың даналық қағидасы бойынша, терең ой ойлаймын деп, орта шамаға жете алмау немесе одан асып кету, сөйтіп, күні-түні ойға салынып, ойын байлай алмай, қияли болып кеткен жақсы емес. Мұндай жағдайларға бой алдырудан сақ болу шарт.

Әрбір жақсы нәрсенің, әрбір жақсы қасиеттің, соған сәйкес жасалған әрбір нақты іс-әрекеттің өлшеуін білудің басты шарты – адамның ақыл, қайрат, жүректі бірдей ұстауы. Ақыл, қайрат, жүректің бірлігі, бірдейлігі деңгейінде жасалған шешім ғана әрбір жақсы нәрсенің өлшеуін дәл анықтауға жеткізеді. Абайдың өлшеу құралының өлшеміне салғанда, әр нәрсе орта шамада жақсы болады да, орта шамаға жетпеген немесе одан асып кеткен жағдайда жақсыға қарама-қарсы мәндегі құбылысқа айналады. Абай ілімінің жақсы мен жаманды айыратын осы өлшеу құралының күнделікті өмірдегі, тіршіліктегі пайдасы өлшеусіз зор.

Абайдың ақындық даралығы даналығында. Ақындық даналықтың алды ашық, ол Жа-

лауға бастайды. Нақты тұлғасымен нақты бір мезгіл мен мекен шегіндегі нақты қоғамда, нақты адамдар ортасында ғана өмір сүру, одан тыс бола алмау, сөйте тұра солардан сырттау, жаттану, сөйте тұра сол қоғамға, сол қоғамның адамына, халыққа жаны ашып, оларды жақсылық жолына шақыру Абайдың азаматтық және ақындық тұлғасының трагедиялық әрі қаһармандық сипатын танытады. Ақын өзінің дүниеде теңдесі жоқ ілімінің негізін осындай жағдайда анықтады.

Абай ілімінің өзегіндегі рухани құндылықтар қазақ халқының дәстүрлі мәдениетінің іргелі құндылықтарына негізделген. Олар халық әдебиетінің үлгілерінде, әдет заңының жүйесінде, әдет-ғұрып, салт-дәстүр өлшемдерінде, дәстүрлі дүниетанымда кеңінен көрініс тапқан. Абай ілімі жүйесіндегі рухани құндылықтар – адамзаттың бөріне бауырым деп сүйген терең танымнан туған қымбат қасиеттер мен ізгі игіліктердің бастау-көзі.

Абай адамның мінезін, заманның бетін өз ілімінің ұлттық және адамзаттық рухани құндылықтарға негізделген қағидаларына сай түземекті мақсат еткен. Бұл – адамзат қоғамының тарихындағы ең бір ізгі, ең бір асыл мақсат. Алдына мұндай мақсат қою үшін кісінің жүрегінде оның өз халқына,

«Жаңа Өзбекстан» университеті делегациясы келді

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы - Ректор Жансейіт Түймебаев «Жаңа Өзбекстан» университетінің делегация құрамымен кездесті.

Кездесу барысында Жансейіт Түймебаев ҚазҰУ-дың халықаралық қызметіндегі негізгі бағыттарға тоқталды. Ректор QS World University Rankings жаһандық рейтингісіндегі университеттің жетістіктерін жан-жақты таныстырып, ақпараттық технологиялар және жасыл энергетика салаларындағы басым зерттеулер мен халықаралық серіктестік жобалары туралы айтты.

Өз кезегінде «Жаңа Өзбекстан» университетінің құрметті профессоры Кадыр Гуламов ҚазҰУ-дың әлемдік білім кеңіс-

тігіндегі беделін атап өтіп, болашақтағы бірлескен жобаларға сенім білдірді. Сондай-ақ ол бала кезінде Алматыда тұрғанын және қазақтың білімі мен ғылымының, әдебиетінің дамуына өлшеусіз үлес қосқан Мұхтар Әуезов, Сәбит Мұқанов сынды белді тұлғалардың көзін көріп, әкесі – Өзбек халқының көрнекті ақыны Гафур Гуламов

қазақ зиялылығымен араласқұралас болғанын айтып, қазақ елін ерекше құрмет тұтатынын жеткізді.

Шара соңында қос университет өзара ынтымақтастық туралы меморандумға қол қойып, нақты іс-шаралар жоспарын әзірлеу туралы уағдаласты.

Айнұр АҚЫНБАЕВА

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті аумағындағы алаң мен аллеяда қазіргі уақытта қарқынды қайта жаңарту жұмыстары жүргізілуде.

ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаев жұмыс барысының сапасын тексеріп, олардың орындалуын өзі тікелей бақылауда ұстайтынын жеткізді. Басты мақсат – университеттің келбетін жаңартып, студенттер мен қызметкерлерге жайлы әрі әдемі қоғамдық кеңістік сыйлау.

Жобаны Алматы қаласы Бостандық ауданы әкімінің аппараты тапсырыс беруші ретінде қолдап отыр, ал жұмысты жүзеге асырып жатқан – «Никонстрой» компаниясы.

Қазір алаңнан ескірген гранит плиталары алынып, арнайы сұрыпталып шығарылуда. Жарамды плиталар мұқият оралып, Технопарк аумағындағы қоймаға жеткізілсе, жарамсыз бөлшектер құрылыс

Басты мақсат — университет келбетін жаңарту

алаңына жөнелтілуде. Осы уақытқа дейін 600 шаршы метр алаң толықтай тазартылып, жаңа кезеңге дайындалған.

Болашақта бұл жаңартылған кеңістік – серуендеп, демалуға, ашық ауада кітап оқуға немесе дос-жаранмен жүздеуге таптырмас орын болмақ.

ҚазҰУ тек білім мен ғылымның ордасы ғана емес, сонымен бірге жайлы және тартымды кампус мәдениетін қалыптастырып келе жатқан заманауи университет екенін кезекті рет дәлелдеп отыр.

Әйгерім ӘУЕЗХАНҚЫЗЫ

Жатақханаларда қолайлы жағдай жасалады

эстетикалық талаптарға сай келтіру үшін маңызды.

№17 жатақханада санитарлық тораптар мен асүйлерде еденге төселген керамикалық плиталар жаңартылуда. Ал тағы 13 жатақханада санитарлық бөлмелерде плиталарды ауыстыру жоспарланған.

Жаңарту жұмыстарының бір бөлігі ретінде сантехникалық және электрлік жабдықтар да

ауыстырылуда. Атап айтқанда, унитаздар, раковиналар, су араластырғыштар, шлангтар, сондай-ақ жарық шамдары, автоматтар, розеткалар мен қосқыштар жаңартылуда. Сонымен қатар, қауіпсіздікті арттыру мақсатында кейбір жатақханаларда есік блоктары да ауыстырылады.

Света ӘБІЛҒАЗЫҚЫЗЫ

Абайтануға бағытталған алқалы жиын

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде Абай күніне және ұлы ойшылдың 180 жылдығына орай «Адамзаттың Абайы» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік мәжіліс өтті. Алқалы жиынға отандық және шетелдік абайтанушы ғалымдар, әдебиеттанушылар, ғылыми-зерттеу институт өкілдері, ЖОО докторанттары мен магистранттары және БАҚ өкілдері қатысты.

Шара ҚазҰУ жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институты мен Фараби кітапханасы бірлесіп ұйымдастырған кітап көрмесінен бастау алды.

Мәжілісті оқу ордасының Басқарма мүшесі – ғылыми-инновациялық қызмет жөніндегі проректоры Марғұлан Ибраимов ашты. Абайтану саласында атқарылған ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелері жайлы ҚазҰУ жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институтының директоры Жанғара Дәдебаев кеңінен баяндады.

Профессор ақынның рухани, тарихи және әдеби мұрасының маңызын терең талдай келе, Абайдың 180 жылдығы аясында дайындалған жаңа басылымдармен таныстырды.

Сондай-ақ басқосуда институттың жетекші ғылыми қызметкерлері – профессор Дандай Ысқақұлы «Абай мұрасы және сөз энергиясы» тақырыбында сөз сөйлесе, профессор Қансейіт Әбдешұлы Абайдың: ұлы ақынның терең философиялық поэзиясына талдау жасады.

Бұдан бөлек жиынға Қырғызстанның ҰҒА Ш.Айтматов атындағы Тіл және әдебиет институтының директоры Абдылдажан Ахматалиев, Баку славян университетінің профессоры Низами Мамедов, қазақстандық белгілі ғалымдар М.Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының профессорлары – Қанипаш Мәдібай, Гүлзия Пірәлі, Назарбаев университетінің профессоры Айгүл Ісмақова, Л.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры Рахымжан Тұрысбек және өзге де белгілі тұлғалар қатысып, ой-пікірлерін ортаға салды.

Заман талабына сай спорт кешені

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде оқу-спорт кешенін күрделі жөндеуден өткізу жұмыстары қарқынды жүргізілуде.

Қазіргі таңда бұл нысанда құрылыс қарқыны жоғары. Негізгі кезеңдердің бірі – ескі бөлшектерді бұзу жұмыстары толық аяқталған. Сонымен қатар ғимаратты жаңарту мақсатында ішкі су, жылу, электр секілді жүйелер ауыстырылуда. Төбедегі жарық түсетін арнайы терезелердің сырты қапталып, қорғаныс қабаты орнатылуда. Шатыр толық жөнделіп, бетон құйылып, жылу және бу өткізбейтін қабаттар салынды. Сондай-ақ ғимараттың сырты әрленіп, баспалдақтар күшейтіліп жатыр.

Жоба бойынша оқу-спорт кешені толық жаңартылатын болады.

Жөндеу жұмыстары аясында барлық инженерлік және коммуналдық жүйелер жаңартылады. Ғимараттың ішкі және сыртқы әрлеу материалдары ауыстырылып, техникалық жабдықтар толық жаңаланады.

Жаңғырту жұмыстары толық аяқталған соң, ҚазҰУ-дың оқу-спорт кешені заманауи талаптарға сай жаңа кейіпте есігін айқара ашпақ.

Әйгерім ӘЛІМБЕК

В начале года мне выпала уникальная возможность пройти обучение в рамках международной образовательной программы ITC (Indian Technical and Economic Cooperation Programme), организованной Национальным институтом подготовки и исследований в области технического преподавания (NITTTR) в городе Ченнаи, Индия. Получить грант столь авторитетного фонда, как ITC, и стать частью международного академического сообщества, объединившего специалистов из более чем 25 стран мира, стало для меня важной страницей в профессиональной биографии. Центральной темой программы стала реализация Целей устойчивого развития ООН (ЦУР) через модернизацию систем технического и профессионального образования (TVET), что открыло новые горизонты для осмысления глобальных вызовов и возможностей в сфере образования.

ITC и ЦУР ООН

Программа была сосредоточена на осмыслении роли образования как стратегического ресурса в достижении Целей устойчивого развития (ЦУР), особенно в условиях глобальных вызовов, стоящих перед странами с формирующейся экономикой. В соответствии с концепцией ООН, именно образование – в широком смысле, охватывающее как академическую, так и профессиональную подготовку – играет ключевую роль в обеспечении устойчивой занятости, стимулировании инноваций, снижении социального неравенства и укреплении национальной конкурентоспособности. Участие в данной программе позволило взглянуть на эти задачи сквозь призму международного опыта, особенно опираясь на индийские образовательные практики и кейсы, представленные странами-участниками.

Ключевыми темами тренинга стали:

1. ЦУР 4 (Качественное образование) – развитие программ профессионального образования, внедрение модульного обучения, повышение квалификации преподавателей, внедрение гибридных форматов с применением цифровых технологий;
2. ЦУР 5 (Гендерное равенство) – участие женщин в системах TVET, механизмы вовлечения и создания инклюзивной образовательной среды;
3. ЦУР 8 (Достойная работа и экономический рост) – обеспечение компетентности выпускников, соответствующей требованиям рынка труда и цифровой экономики;
4. ЦУР 9 (Индустриализация, инновации и инфраструктура) – развитие региональных образовательных хабов, интеграция TVET с индустриальными кластерами, примеры устойчивого партнерства учреждений с бизнесом и IT-сектором;
5. ЦУР 17 (Партнерство в интересах устойчивого развития) – транснациональное академическое сотрудничество, программа ITC как модель «юг-юг» сотрудничества.

Занятия проводились в форме лекций, панельных дискуссий, проектных семинаров и международных симпозиумов, где каждая страна представляла анализ достигнутого прогресса по выбранным Целям устойчивого развития. Особое внимание было уделено национальным стратегиям устойчивого развития, в том числе интеграции ЦУР в образовательную политику. Пред-

ставленные кейсы Индии, Гаити, Кении, Аргентины, Чили, Фиджи, Нигера и Нигерии и других стран демонстрировали широкий спектр подходов к решению проблем неравенства, безработицы и образовательного разрыва.

Одним из ключевых направлений обсуждения стала роль международного сотрудничества в достижении ЦУР: участники делились опытом двусторонних и многосторонних инициатив, таких как обмены специалистами, совместные исследовательские проекты и цифровые образовательные платформы. Акцент делался на важности создания устойчивых партнерств между университетами, правительствами и НПО. Эти подходы позволяют не только масштабировать успешные практики, но и формировать глобальное сообщество профессионалов, ориентированных на построение справедливого и устойчивого будущего.

Отдельного внимания заслуживает формат ITC как эффективной платформы обмена опытом для стран Глобального Юга. С момента своего создания в 1964 году ITC зарекомендовала себя как наиболее гибкий механизм институционального сотрудничества и формирования кадровых ресурсов. Благодаря академическому компоненту, основанному на международной повестке дня, участники получили возможность не только освоить теоретические аспекты политики устойчивого развития, но и рассмотреть инновационные механизмы реализации, включая цифровизацию образования, многоуровневые схемы сертификации, внедрение ESG-подходов и межотраслевые модули подготовки.

Особое место в программе было

отведено практическим сессиям по разработке индикаторов оценки эффективности TVET в контексте ЦУР; созданию сетей сотрудничества между учебными заведениями и работодателями; анализу политик устойчивого развития на национальном уровне; внедрению зеленых навыков (green skills) и принципов circular economy. Академическая часть программы сопровождалась визитами в технологические парки, индустриальные колледжи, стартап-инкубаторы и женские технические центры, что позволило участникам убедиться в практической реализуемости представленных образовательных и инновационных моделей. Важной составляющей стали также международные конференции, семинары и мастер-классы, в рамках которых обсуждались стратегии внедрения ЦУР, обменивались методические наработки и формировались профессиональные академические связи между представителями разных стран и образовательных систем.

В заключении хотелось бы выразить искреннюю благодарность Правительству Индии, организаторам программы ITC, а также всем преподавателям и кураторам Национального института подготовки и исследований в области технического преподавания (NITTTR) в Ченнае – за их профессионализм, доброжелательность и огромную работу по продвижению целей устойчивого развития через образование.

Особо ценным для меня стал опыт публичных выступлений на международных семинарах и конференциях, организованных в рамках программы ITC. В ходе этих мероприятий мне посчастливилось представить аналитический доклад о реализации Целей устойчивого развития в Казахстане, обозначить национальные приоритеты и стратегические инициативы, направленные на достижение ЦУР в таких сферах, как образование, гендерное равенство, устойчивые города и климатические действия.

Не менее значимой стала возможность представить свою авторскую методику преподавания, основанную на междисциплинарном подходе и критическом мышлении, перед коллегами из разных стран мира. Это стало площадкой не только для обмена опытом, но и для профессионального диалога, в котором рождаются идеи трансформации образовательного пространства. Я глубоко ценю ту обратную связь, которую получила от международных участников – она позволила по-новому взглянуть на собственную практику и укрепила мою уверенность в том, что мы движемся в правильном направлении.

Для меня это была не просто стажировка – это был мощный импульс для переосмысления своей преподавательской роли и своего вклада в будущее. Вернувшись, я постаралась привнести в свою работу ту вдохновляющую энергию, которую получила в Индии, и теперь с еще большей уверенностью могу сказать: даже один месяц в такой среде способен изменить взгляд на профессию, на образование и на собственную миссию в жизни.

Призываю своих коллег по университету активно участвовать в подобных международных программах, таких как ITC. Это не просто обучающие курсы – это интеллектуальная платформа, где формируется новый взгляд на глобальные вызовы, рождаются профессиональные связи и выстраивается академическое сотрудничество. Участие в таких инициативах позволяет выйти за рамки привычного, расширить горизонты, осмыслить собственный опыт в международном контексте и внести вклад в устойчивое развитие – не на словах, а на практике.

Фатимабиби ДАУЛЕТ,
ассоциированный профессор
кафедры китаеведения

Global SciCall: ФОНД НОВЫХ ЗНАНИЙ

Второй Национальный конкурс публикаций «Global SciCall: фонд новых знаний» завершился в конце января, собрав более 2500 работ из различных областей науки и образования. Среди этого впечатляющего количества исследований особого внимания удостоилось учебное пособие, написанное преподавателями кафедры физики твердого тела и технологии новых материалов «Электр техникалық материалдар». В номинации «Лучшее учебное издание по техническим наукам» авторы – К. Мукашев, А.Д. Мурадов и Г.Ш. Яр-Мухамедова, – были награждены почетным третьим местом, что подчеркивает высокую оценку их вклада в развитие образовательных ресурсов в сфере технических специальностей.

Конкурс «Global SciCall», целью которого является поддержка и популяризация научных достижений, а также выявление лучших практик в образовании и науке, представляет собой значимую площадку для диалога между учеными, преподавателями и студентами. Участие в таком конкурсе – это не просто возможность представить свою работу широкой аудитории, но и получить ценную обратную связь от ведущих экспертов, критический анализ от коллег и зачастую, возможность дальнейшего сотрудничества и развития исследовательских проектов. Подобные мероприятия способствуют развитию научного потенциала страны и укреплению международного сотрудничества в сфере науки и образования.

Учебное пособие «Электр техникалық материалдар» является бесценным ресурсом для студентов, магистрантов и преподавателей, изучающих материалы с электрическими свойствами, а также для специалистов, работающих в сфере электротехники, материаловедения, нанотехнологий и смежных областях. Пособие выходит за рамки простого изложения теоретических основ, предлагая глубокое погружение в современные подходы к исследованию и разработке новых материалов с улучшенными электрическими характеристиками. Его ценность заключается не только в полноте охвата материала, но и в доступности изложения сложных концепций.

Авторы не ограничились традиционным подходом к изложению материала. В учебном пособии приведены не только фундаментальные законы физики твердого тела, объясняющие принципы формирования структуры и электрических свойств материалов, но и последние достижения в области материаловедения, включая результаты исследований. Особое внимание уделено практическим аспектам.

**Гульмира
ЯР-МУХАМЕДОВА,**
профессор кафедры
физики твердого тела и
технологии новых материалов

Success in university sports can significantly impact a university's rating, as winning teams often appear in national and international media, increasing the university's visibility. Sports success boosts student morale and loyalty and fosters campus unity. It also leads to an increase in student applications and plays a powerful strategic role in enhancing visibility, attracting talent, increasing revenue and boosting overall institutional prestige. In this article, we introduce our sports students. We are really proud of them!

We are proud of our sports students

Amir Akhmed, Candidate Master of Sports in volleyball, captain of the KazNU volleyball team

Amir Akhmed, the captain of KazNU volleyball team, is a Candidate Master of Sports, the champion of the Republic of Kazakhstan, a multiple silver and bronze medalist of Republic of Kazakhstan, a four-time champion of the city of Almaty and a two-time champion of international tournaments. He has achieved all this in just 2.5 years of playing volleyball. He says that he wants to get into the "Burevestnik U21" team and into our national team.

Volleyball player Daniyar Bavdinov, CMS, mid-play

Daniyar Bavdinov, volleyball player, had previously done wrestling and had to change sports due to an injury. It was difficult for him to leave sport altogether, so Daniyar decided to try something new.

Now he can't imagine his life without volleyball. Daniyar is a Candidate Master of Sports.

Daniyar says: Volleyball has become my passion, and I'm committed to training hard every day. I believe that my best achievements are still ahead of me. I am determined to improve, reach higher levels, and one day, I hope, I will compete for an Olympic medal. This dream keeps me motivated, and I am ready to work as hard as it takes to make it come true.

Alikhan Salimzhan, Candidate Master of Sports

Alikhan Salimzhan, whose father is a boxing coach, got into volleyball three years ago. He had to leave boxing after a head injury and now he is playing professional volleyball. "My biggest achievement so far is winning first place in Kazakhstan," he says. Currently Alikhan is a Candidate Master of Sports.

Nikita Karsakov is a Candidate Master of Sports, who plays for the youth team of the Burevestnik Volleyball Club.

I've been playing volleyball for 5 years. I got into this sport after football, I quit football cause of an injury. My main achievements are the first

Nikita Karsakov, CMS, and his Burevestnik teammates

place in the championship of Kazakhstan and being a two-time champion of international competitions.

Vitaliy Rezanov is a Candidate Master of Sports in classical volleyball and plays for the youth team of Almaty Burevestnik. He won a gold medal in the championship of the Republic of Kazakhstan, took prize places in the international championships, in Almaty championships, amateur and inter-city competitions.

Success in university sports can significantly impact a university's rating, as winning teams often appear in national and international media, increasing the university's visibility. Sports success boosts student morale and loyalty and fosters campus unity. It also leads to an increase in student applications and plays a powerful strategic role in enhancing visibility, attracting talent, increasing revenue and boosting overall institutional prestige..

Farida MUKAZHANOVA,
Foreign language
Department

TO THE 180TH ANNIVERSARY OF THE GREAT ABAY

«Love is the greatest God's gift»

Lyrics is the mirror of emotional state of man, of his hopes, worries and happy expectations. Abai opened to the universe the unknown world – the soul of Kazakhs, their language of love, happiness, joy and sadness. Abai was the first in Kazakh literature who created love poems full of bliss and rapture. His poetry, radiating bright and glowing colors, describes the fragile soul of the lover, his tender feelings, the feelings of longing and the happiness that comes from love and being loved.

Love in Abai's poems is elevated, poetic and noble. The degree of depth and sincerity, which he has put in his poems, serve the proof of the wealth of his inner spiritual and moral world. His poems encompass all the emotions that man experiences when in love.

I love you so! Oh, how my heart has bled!
But if you come,
I shall not speak.
The last spark from my sole has fled,
I'm dust and ashes. Finished. Dead. (2,80)

Love is the greatest God's gift, and Abai declares that they who never find the love of their lives cannot be regarded complete. For Abai love is a living source of light and romance illuminating a man's entire life, making it meaningful, purposeful and rewarding. In his poems, we read about the passion, desire and vulnerability that come with being in love.

In our opinion, no other Kazakh poet could depict his lover's beauty with such passion and breath-taking intensity as Abai did. Reading his love poetry, we are amazed by his descriptions of his sweetheart, which make her seem superior to any other woman. Unfortunately, there is no picture of her, but when we read his poems, we can't help but admire her sparkling beauty. He uses vivid, colourful similes to describe her: her brow is "proud and clear as polished silver"; her eyes "shed tender light"; her eyebrows are "slim and finely arched, like the crescent in the sky"; her cheeks are "ivory and fresh as roses"; her nose is "delicately sculpted"; her teeth are "pearls"; and her laugh is "like a nightingale".

She holds herself erect, her walk's divine,
As ripe and hard as apples are her breasts
Her body is as pliant as a vine,
In beauty rare, indeed, she is invest.
There is a childlike softness in her hands,
The fingers strangely capable and strong

Her hair, which falls in heavy, silken strands,
Is wavy, raven-black and wonders long. (3, 28)

These are truly magical words! A masterpiece of lyrical love. Abai uses expressive epithets and unexpected metaphors to express his admiration and love for his sweetheart. Dilda, Togzhan, Saltanat, Aigerim and Erkezhan are the beloved women to whom Abai dedicated his unforgettable poems at different times in his life. Each of them left a trace on his heart and inspired him to create a masterpiece. Reading these poems, we get the impression that he experiences the feeling of love for the first time again and again in each one.

Brooding on my heart,
Longing just for her,
Hoping she'll send word,
All my thoughts are blurred.
Broken is my heart.
Oh, why did we part?

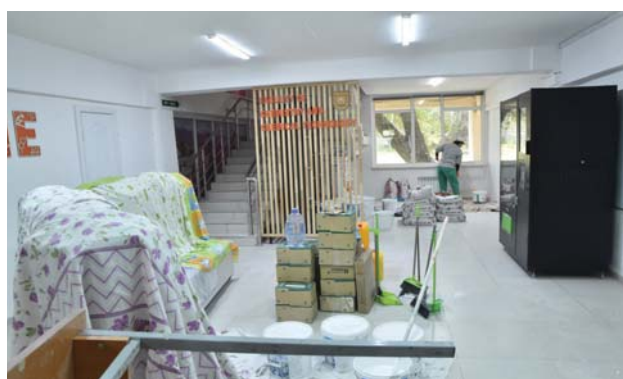
Here lies my heart. You see blaming,
I cry and moan,
I'm ill lone,
And I entreat:
I'm at your feet. (4,81)

Abai's Love lyrics inspire us. They make us better. They teach us to love life. They teach us to love people. They foster lofty moral and spiritual qualities.

A. MULDAGALIYEVA,
DJ. MAKHMETOVA,
Foreign Language
Department

Prepared by Aizhan MULDAGALIEVA

Күрделі жөндеу жұмыстары қарқын алды

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:
Әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық университеті

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық
университетінің
Басқарма Төрағасы – Ректоры
Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ

Ақпарат және коммуникациялар
департаментінің директоры
Қаншайым БАЙДӘУЛЕТ

Бас редактор: Гүлнар ЖҰМАБАЙҚЫЗЫ
Жауапты хатшы-дизайнер: Талғат КІРШІБАЕВ
Тілшілер: Қайыржан ТӨРЕЖАН,
Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ
Фототілші: Марат ЖҮНІСБЕКОВ
Корректор: Күләш ҚАДЫРБАЕВА

МЕКЕНЖАЙЫ:

- 050040, Алматы қ., Әл-Фараби даңғылы, 71,
ректорат, 3-қабат, №305, 307 бөлме.
Байланыс телефоны: 377-33-30,
ішкі: 32-27, 32-28, тікелей: 377-31-48.
- Электронды мекенжай:
kaznugazeta@gmail.com
- Газет редакцияның компьютер
орталығында теріліп, беттелді.
«Everest» баспаханасында басылды.

Кезекші редактор: Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ

Бағасы келісім бойынша.

Газетке жазылу индексі: 64787

Таралымы – 2000

- Жарияланған мақаладағы автор пікірі
редакцияның көзқарасын білдірмейді.
- Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды,
үш компьютерлік беттен асатын материалдар
қабылданбайды.
- «Qazaq universitetine» жарияланған мақала
көшіріліп басылса, сілтеме жасалуы міндетті.
- Жарнама мәтініне жарнама беруші жауапты.